

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (piata komora)

z 19. januára 2023 *

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Hospodárska súťaž – Článok 102 ZFEÚ – Dominantné postavenie – Pripísanie správania distribútorov výrobcovi – Existencia zmluvných vzťahov medzi výrobcom a distribútormi – Pojem ‚hospodárska jednotka‘ – Pôsobnosť – Zneužitie – Doložka o exkluzivite – Požiadavka preukázania účinkov na trh“

Vo veci C-680/20,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Consiglio di Stato (Štátna rada, Taliansko) zo 7. decembra 2020 a doručený Súdnemu dvoru 15. decembra 2020, ktorý súvisí s konaním:

Unilever Italia Mkt. Operations Srl

proti

Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato,

za účasti:

La Bomba Snc,

SÚDNY DVOR (piata komora),

v zložení: predseda piatej komory E. Regan (spravodajca), sudcovia D. Gratsias, M. Ilešič, I. Jarukaitis a Z. Csehi,

generálny advokát: A. Rantos,

tajomník: C. Di Bella, referent,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 3. marca 2022,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– Unilever Italia Mkt. Operations Srl, v zastúpení: G. Bitonto, S. Borocci, S. Lembo, L. Perfetti, C. Tesauro a C. Thomas, avvocati,

* Jazyk konania: taliančina.

- Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato, v zastúpení: F. Sclafani, avvocato dello Stato,
 - talianska vláda, v zastúpení: G. Palmieri, splnomocnená zástupkyňa, za právnej pomoci P. Gentili, avvocato dello Stato,
 - grécka vláda, v zastúpení: K. Boskovits, splnomocnený zástupca,
 - Európska komisia, v zastúpení: G. Conte, N. Khan a C. Sjödin, splnomocnení zástupcovia,
- po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 14. júla 2022,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článkov 101 a 102 ZFEÚ.
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi spoločnosťou Unilever Italia Mkt. Operations Srl (ďalej len „Unilever“) a Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato (Úrad pre hospodársku súťaž a trh, Taliansko) (ďalej len „AGCM“) vo veci sankcie, ktorú tento orgán uložil uvedenej spoločnosti za zneužívanie dominantného postavenia na talianskom trhu distribúcie balených zmrzlín pre určité druhy obchodných zariadení, ako sú kúpaliská a bary.

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

- 3 Spoločnosť Unilever sa zaoberá výrobou a predajom výrobkov širokej spotreby, okrem iného balených zmrzlín, uvádzaných na trh pod ochrannými známkami „Algida“ a „Carte d'Or“. V Taliansku Unilever distribuuje balené zmrzliny určené na konzumáciu „vonku“, t. j. mimo domácnosti spotrebiteľov, a to na konzumáciu v baroch, kaviarňach, športových kluboch, na kúpaliskách alebo na iných rekreačných miestach (ďalej len „predajné miesta“), prostredníctvom siete 150 distribútorov.
- 4 Dňa 3. apríla 2013 konkurenčná spoločnosť podala na AGCM sťažnosť z dôvodu zneužitia dominantného postavenia zo strany spoločnosti Unilever na trhu s balenými zmrzlínami. AGCM začal vyšetrovanie.
- 5 AGCM počas vyšetrovania okrem iného usúdil, že nie je povinný analyzovať ekonomické štúdie predložené spoločnosťou Unilever s cieľom preukázať, že praktiky, ktoré boli predmetom vyšetrovania, nemali voči jej konkurentom prinajmenšom rovnako efektívne účinky na vylúčenie konkurentov z trhu, a to z dôvodu, že tieto štúdie boli úplne irelevantné v prípade existencie doložiek o exkluzivite, keďže využívanie takýchto doložiek podnikom s dominantným postavením postačovalo na kvalifikáciu zneužitia tohto postavenia.
- 6 Rozhodnutím z 31. októbra 2017 AGCM konštatoval, že Unilever zneužila svoje dominantné postavenie na trhu distribúcie balených zmrzlín určených na vonkajšiu konzumáciu, čím porušila článok 102 ZFEÚ.

- 7 Z tohto rozhodnutia vyplýva, že Unilever realizovala na dotknutom trhu stratégiu vylúčenia konkurentov z trhu, ktorá im mohla brániť v rozvoji na tomto trhu. Táto stratégia bola v podstate založená na tom, že distribútori spoločnosti Unilever uplatňovali voči prevádzkovateľom predajných miest doložky o exkluzivite, ktoré ich zaväzovali k povinnosti zásobovať sa výhradne od spoločnosti Unilever, a to v celom rozsahu svojich potrieb balených zmrzlín. Ako protihodnotu mali títo prevádzkovatelia širokú škálu zliav a provízií, ktorých priznanie podliehalo podmienkam týkajúcim sa dosiahnutého obratu alebo predaja určitého sortimentu výrobkov spoločnosti Unilever. Cieľom týchto zliav a provízií, ktoré sa podľa rôznych kombinácií a variabilných podmienok uplatňovali na takmer všetkých zákazníkoch spoločnosti Unilever, bolo motivovať tieto predajné miesta k pokračovaniu odoberania výrobkov výlučne od tohto podniku a odrádzať ich od toho, aby vypovedali svoje zmluvy a aby odoberali výrobky od konkurentov spoločnosti Unilever.
- 8 Na účely tohto návrhu na začatie prejudiciálneho konania sú osobitne relevantné dva aspekty rozhodnutia AGCM z 31. októbra 2017.
- 9 Na jednej strane hoci zneužívajúceho správania sa dopustili distribútori a nie Unilever, AGCM usúdil, že toto správanie musí byť pripísané iba spoločnosti Unilever z dôvodu, že táto spoločnosť a jej distribútori tvorili jednu a tú istú hospodársku jednotku. Unilever totiž vykonávala určitý stupeň zasahovania do obchodnej politiky distribútorov, čím títo distribútori nekonali nezávisle, keď prijímali doložky exkluzivity voči prevádzkovateľom predajných miest.
- 10 Na druhej strane sa AGCM domnieval, že vzhľadom na osobitné charakteristiky relevantného trhu, a najmä na slabý priestor existujúci na predajných miestach, ako aj na rozhodujúcu úlohu pri výbere spotrebiteľov, pokiaľ ide o rozsah ponuky na týchto predajných miestach, správanie spoločnosti Unilever vylúčilo alebo prinajmenšom obmedzilo možnosť konkurenčných subjektov konkurovať na základe kvality ich výrobkov.
- 11 V dôsledku toho rozhodnutím z 31. októbra 2017 uložil AGCM spoločnosti Unilever pokutu vo výške 60 668 580 eur za zneužitie jej dominantného postavenia a porušenie článku 102 ZFEÚ.
- 12 Unilever podala proti tomuto rozhodnutiu žalobu na Tribunale Amministrativo Regionale per il Lazio (Regionálny správny súd pre región Lazio, Taliansko), ktorý žalobu zamietol v celom rozsahu.
- 13 Unilever podala proti tomuto rozsudku odvolanie na Consiglio di Stato (Štátna rada, Taliansko).
- 14 Na podporu tohto odvolania Unilever tvrdí, že Tribunale Amministrativo Regionale per il Lazio (Regionálny správny súd pre región Lazio) mal konštatovať existenciu pochybení, ktorými sa údajne vyznačuje rozhodnutie AGCM z 31. októbra 2017, pokiaľ ide na jednej strane o pripísateľnosť správania jej distribútorov jej samotnej, a na druhej strane o účinky predmetného správania, ktoré podľa nej nemohli narušiť hospodársku súťaž.
- 15 V tejto súvislosti vnútroštátny súd uvádza, že má pochybnosti, pokiaľ ide o výklad práva Únie k dvom vyššie uvedeným výhradám. Konkrétne, pokiaľ ide o prvú výhradu, súd zdôrazňuje, že je potrebné vedieť, či a za akých podmienok je koordinácia medzi formálne autonómnymi a nezávislými hospodárskymi subjektmi taká, že zodpovedá existencii jediného rozhodovacieho centra s tým dôsledkom, že konanie jedného subjektu možno pripísať aj druhému subjektu.

16 Za týchto podmienok Consiglio di Stato (Štátna rada) rozhodla prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

- „1. Okrem prípadov výkonu kontroly nad podnikmi, aké sú relevantné kritériá na určenie, či zmluvná koordinácia medzi formálne samostatnými a nezávislými hospodárskymi subjektmi predstavuje jediný hospodársky subjekt v zmysle článkov 101 a 102 ZFEÚ, najmä v prípadoch, keď možno považovať existenciu určitého stupňa vplyvu na obchodné rozhodnutia iného podniku, typického pre obchodnú spoluprácu medzi výrobcom a sprostredkovateľmi distribúcie, za dostatočnú na kvalifikáciu uvedených subjektov ako súčasť tej istej hospodárskej jednotky? Alebo je potrebné ‚hierarchické‘ prepojenie medzi dvoma podnikmi prejavujúce sa existenciou zmluvy, na základe ktorej sa viaceré samostatné podniky ‚podriadia‘ riadeniu a koordinácii jednému z týchto podnikov, a teda sa od [príslušného] orgánu vyžaduje, aby preukázal existenciu viacerých systematických a priebežných usmernení spôsobilých ovplyvniť rozhodnutia týkajúce sa činnosti podniku, teda strategické a prevádzkové rozhodnutia finančnej, priemyselnej a obchodnej povahy?
2. Na účely posúdenia existencie zneužitia dominantného postavenia realizovaného doložkami o exkluzivite sa má článok 102 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že [príslušný] orgán hospodárskej súťaže má povinnosť overiť, či účinkom týchto doložiek je vylúčiť z trhu rovnako efektívnych konkurentov a povinnosť podrobne preskúmať ekonomické analýzy predložené účastníkom o konkrétnej schopnosti namietaného správania vylúčiť z trhu rovnako efektívnych konkurentov? Alebo v prípade vylučovacej doložky o exkluzivite alebo správania, ktoré charakterizujú mnohonásobné zneužívajúce praktiky (vernostné zľavy a doložky o exkluzivite), neexistuje právna povinnosť [príslušného] orgánu hospodárskej súťaže založiť vytýkanie protisúťažné porušenia na kritériu rovnako efektívneho konkurenta?“

O prejudiciálnych otázkach

O prvej otázke

O prípustnosti

- 17 AGCM a talianska vláda tvrdia, že prvá otázka je neprípustná, lebo návrh na začatie prejudiciálneho konania nie je dostatočne presný. Okrem toho táto otázka odkazuje na článok 101 ZFEÚ, hoci AGCM toto ustanovenie neuplatnil.
- 18 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry, ktorá sa v súčasnosti odráža v článku 94 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora, nevyhnutnosť dospieť k takému výkladu práva Únie, ktorý bude pre vnútroštátny súd užitočný, vyžaduje, aby vnútroštátny súd vymedzil skutkový a právny rámec, do ktorého spadajú ním kladené otázky, resp. aby aspoň objasnil skutkové predpoklady, na ktorých sa uvedené otázky zakladajú. Tieto požiadavky platia o to viac v oblasti hospodárskej súťaže, ktorá sa vyznačuje komplexnými skutkovými a právnymi situáciami (rozsudok z 5. marca 2019, Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, bod 49).

- 19 Okrem toho Súdny dvor nemôže rozhodnúť o prejudiciálnej otázke položenej vnútroštátnym súdom, ak je zjavné, že požadovaný výklad práva Únie nemá nijakú súvislosť s existenciou alebo predmetom sporu vo veci samej, alebo ak je nastolený problém hypotetickej povahy (pozri v tomto zmysle rozsudok z 13. októbra 2022, Baltijas Starptautiskā Akadēmija a Stockholm School of Economics in Riga, C-164/21 a C-318/21, EU:C:2022:785, bod 33).
- 20 V prejednávanej veci, ako uviedol generálny advokát v bode 19 svojich návrhov, informácie obsiahnuté v návrhu na začatie prejudiciálneho konania, aj keď sú stručné, sú dostatočné na vysvetlenie skutkového predpokladu, na ktorom je založená prvá otázka. Okrem toho okolnosť, že vnútroštátny súd v prvej otázke spomína nielen článok 102 ZFEÚ, ale aj článok 101 ZFEÚ, nemôže spochybníť prípustnosť prvej otázky ako celku.
- 21 Naproti tomu, keďže z odôvodnenia návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že AGCM neuplatnil článok 101 ZFEÚ vo veci samej, a hoci pojem „podnik“ je spoločný pre článok 101 a 102 ZFEÚ, prvú otázku je potrebné v rozsahu, v akom sa týka výkladu článku 101 ZFEÚ, považovať za hypotetickú, a teda neprípustnú.
- 22 V dôsledku toho je prvá otázka prípustná len v rozsahu, v akom sa týka výkladu článku 102 ZFEÚ.

O veci samej

- 23 Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že pokiaľ ide o zneužívajúce správanie, ktorého sa dopustili distribútori, AGCM sankcionoval výlučne spoločnosť Unilever, a to za zneužitie jej dominantného postavenia. V tomto kontexte sa vnútroštátny súd svojou prvou otázkou snaží zistiť, za akých podmienok možno správanie formálne autonómnych a nezávislých hospodárskych subjektov, teda distribútorov, pripísať inému autonómnemu a nezávislému hospodárskemu subjektu, a to výrobcovi nimi distribuovaných výrobkov.
- 24 Za týchto podmienok treba vychádzať z toho, že vnútroštátny súd sa svojou prvou otázkou v podstate pýta, či sa má článok 102 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že správanie distribútorov, ktorí sú súčasťou distribučnej siete výrobcu s dominantným postavením, možno pripísať tomuto výrobcovi, a prípadne za akých podmienok.
- 25 Uvedený súd sa konkrétne pýta, či existencia zmluvnej koordinácie medzi výrobcom, okolo ktorého je táto zmluvná koordinácia organizovaná, a rôznymi právne autonómnymi distribútormi postačuje na takéto pripísanie alebo či treba navyše konštatovať, že uvedený výrobca má spôsobilosť vykonávať rozhodujúci vplyv na obchodné, finančné a priemyselné rozhodnutia, ktoré môžu distribútori prijímať v súvislosti s dotknutou činnosťou nad rámec činnosti, ktorá je obvykle charakteristická pre vzťahy spolupráce medzi výrobcami a sprostredkovateľmi predaja.
- 26 V tejto súvislosti je síce pravda, že rozhodnutia prijaté v rámci zmluvnej koordinácie, akou je dohoda o distribúcii, keďže ich vykonávanie zahŕňa prinajmenšom ich konkludentné prijatie všetkými stranami, v zásade nepatria pod jednostranné konanie, ale patria medzi vzťahy medzi stranami tejto koordinácie (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 17. septembra 1985, Ford-Werke a Ford of Europe/Komisia, 25/84 a 26/84, EU:C:1985:340, body 20 a 21). Na takéto rozhodnutia sa teda v zásade vzťahuje kartelové právo upravené v článku 101 ZFEÚ.

- 27 Tento záver však nevylučuje, aby podniku s dominantným postavením bolo možné pripísať vecné správanie distribútorov jeho výrobkov alebo služieb, s ktorými udržiava len zmluvné vzťahy, a následne, aby bolo možné konštatovať, že tento podnik zneužil dominantné postavenie v zmysle článku 102 ZFEÚ.
- 28 Podnik s dominantným postavením má totiž osobitnú zodpovednosť za to, aby svojim správaním nenarušil účinnú a neskreslenú hospodársku súťaž na vnútornom trhu (rozsudok zo 6. septembra 2017, Intel/Komisia, C-413/14 P, EU:C:2017:632, bod 135 a citovaná judikatúra).
- 29 Ako však uviedol generálny advokát v bode 48 svojich návrhov, cieľom takejto povinnosti je zabrániť nielen narušeniam hospodárskej súťaže priamo spôsobených správaním podniku s dominantným postavením, ale aj nepriamo narušeniam spôsobeným správaním, ktoré tento podnik preniesol na nezávislé právne subjekty povinné vykonávať jeho pokyny. Ak je teda správanie, ktoré je vytykávané podniku s dominantným postavením, fyzicky vykonávané prostredníctvom sprostredkovateľa, ktorý je súčasťou distribučnej siete, toto správanie možno pripísať tomuto podniku, ak sa ukáže, že sa uskutočnilo v súlade s konkrétnymi pokynmi tohto podniku, a teda v rámci realizácie politiky, o ktorej rozhodol jednostranne uvedený podnik a ktorej sa príslušní distribútori museli podriaďovať.
- 30 V takom prípade vzhľadom na to, že o správaní vytykanom podniku s dominantným postavením rozhodol jednostranne uvedený podnik, možno ho považovať za jeho autora, a teda prípadne za jediné zodpovednú osobu na účely uplatnenia článku 102 ZFEÚ. V takom prípade totiž distribútori a v dôsledku toho distribučná sieť, ktorú títo distribútori tvoria spolu s uvedeným podnikom, musia byť považovaní len za nástroj územnej štruktúry obchodnej politiky uvedeného podniku a z tohto dôvodu za nástroj, ktorým bola prípadne realizovaná dotknutá praktika vylúčenia konkurentov.
- 31 Platí to najmä vtedy, keď takéto správanie má podobu typových zmlúv, ktoré úplne spísal výrobca s dominantným postavením a ktoré obsahujú doložky o exkluzivite v prospech jeho výrobkov, ktoré sú distribútori tohto výrobcu povinní podpísať s prevádzkovateľmi predajných miest bez toho, aby ich mohli zmeniť bez výslovného súhlasu uvedeného výrobcu. Za takýchto okolností totiž ten istý výrobca nemôže v skutočnosti dôvodne nevedieť, že vzhľadom na právne a ekonomické väzby, ktoré ho spájajú s týmito distribútormi, títo distribútori vykonávajú jeho pokyny, a tým ním zavedenú politiku. Predpokladá sa, že takýto výrobca musí prevziať na seba riziká uvedeného správania.
- 32 V tomto prípade pripísateľnosť správania distribútorov, ktorí sú súčasťou distribučnej siete jeho výrobkov alebo služieb, podniku s dominantným postavením nie je podmienená ani preukázaním toho, že dotknutí distribútori sú tiež súčasťou tohto podniku v zmysle článku 102 ZFEÚ, a ani existenciou „hierarchického vzťahu“ vyplývajúceho zo systematického a konštantného množstva usmerňovacích aktov adresovaných týmto distribútorom, ktoré môžu ovplyvniť ich riadiace rozhodnutia prijímané v súvislosti s ich spoločnými aktivitami.
- 33 Vzhľadom na už vyššie uvedené je potrebné na prvú otázku odpovedať tak, že článok 102 ZFEÚ sa má vykladať v tom zmysle, že správanie distribútorov, ktorí sú súčasťou distribučnej siete výrobkov alebo služieb výrobcu s dominantným postavením na trhu, možno pripísať tomuto výrobcovi, ak sa preukáže, že toto správanie si uvedení distribútori nezvolili nezávisle, ale že je súčasťou politiky, o ktorej jednostranne rozhodol tento výrobca a ktorá sa uskutočňuje prostredníctvom uvedených distribútorov.

O druhej otázke

- 34 Svojou druhou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 102 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že v prípade existencie doložiek o exkluzivite uvedených v zmluvách o distribúcii je príslušný orgán hospodárskej súťaže povinný na účely konštatovania zneužitia dominantného postavenia preukázať, že tieto doložky majú za následok vylúčenie rovnako efektívnych konkurentov z trhu, ako je podnik s dominantným postavením, a či v každom prípade, ak existuje viacero sporných praktík, je tento orgán povinný detailne posúdiť aj ekonomické analýzy prípadne predložené dotknutým podnikom, ktoré sú najmä založené na analýzach takzvaných „rovnako efektívnych konkurentov“.
- 35 V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že článok 102 ZFEÚ označuje za nezlučiteľnú s vnútorným trhom a zakazuje, pokiaľ to môže ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi, situáciu, v ktorej by jeden alebo viacero podnikov zneužívalo dominantné postavenie na vnútornom trhu alebo na jeho podstatnej časti.
- 36 Jeho cieľom je teda sankcionovať správanie podniku s dominantným postavením, ktoré na trhu, kde je práve v dôsledku prítomnosti daného podniku už oslabená úroveň hospodárskej súťaže, bráni zachovaniu úrovne efektívnej hospodárskej súťaže (rozsudok z 12. mája 2022, Servizio Elettrico Nazionale a i., C-377/20, EU:C:2022:379, bod 68, ako aj citovaná judikatúra).
- 37 Cieľom článku 102 ZFEÚ tak nie je zabrániť podniku, aby vlastnou zásluhou, najmä z dôvodu svojich schopností a zručností, získal dominantné postavenie na trhu, ani zaistiť, aby na trhu zostali menej efektívni konkurenti, než je podnik, ktorý má takéto postavenie. Každý účinok vylúčenia konkurentov z trhu totiž nemusí nutne narušovať hospodársku súťaž, pretože hospodárska súťaž na základe zásluh môže z povahy veci viesť k tomu, že konkurenti, ktorí sú menej efektívni, a teda menej zaujímaví pre spotrebiteľov, najmä z pohľadu cien, výberu, kvality alebo inovácií, odídu z trhu alebo sa dostanú na jeho okraj (rozsudok z 12. mája 2022, Servizio Elettrico Nazionale a i., C-377/20, EU:C:2022:379, bod 73, ako aj citovaná judikatúra).
- 38 Naproti tomu podnikom s dominantným postavením nezávisle od príčin takéhoto postavenia prislúcha, aby svojim správaním nenarušili účinnú a neskreslenú hospodársku súťaž na vnútornom trhu (pozri najmä rozsudky z 9. novembra 1983, *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin/Komisija*, 322/81, EU:C:1983:313, bod 57, a zo 6. septembra 2017, *Intel/Komisija*, C-413/14 P, EU:C:2017:632, bod 135).
- 39 Zneužitie dominantného postavenia tak možno preukázať najmä vtedy, keď vytykané správanie malo účinky vylúčenia konkurentov rovnako efektívnych, ako je autor tohto správania z hľadiska štruktúry nákladov, inovačnej schopnosti alebo kvality, alebo aj vtedy, keď sa uvedené správanie zakladalo na použití iných prostriedkov než tých, ktoré sú súčasťou „bežnej“ hospodárskej súťaže, t. j. založenej na zásluhách (pozri v tomto zmysle rozsudok z 12. mája 2022, Servizio Elettrico Nazionale a i., C-377/20, EU:C:2022:379, body 69, 71, 75 a 76, ako aj citovanú judikatúru).
- 40 V tejto súvislosti prináleží orgánom hospodárskej súťaže, aby preukázali zneužívajúcu povahu správania vzhľadom na všetky relevantné skutkové okolnosti predmetného konania (rozsudky z 19. apríla 2012, *Tomra Systems a i./Komisija*, C-549/10 P, EU:C:2012:221, bod 18, ako aj z 12. mája 2022, Servizio Elettrico Nazionale a i., C-377/20, EU:C:2022:379, bod 72), vrátane tých, na ktoré upozorňujú dôkazy predložené na obranu podnikom s dominantným postavením.

- 41 Je pravda, že na preukázanie zneužívajúcej povahy správania nemusí orgán hospodárskej súťaže nevyhnutne preukázať, že toto správanie skutočne vyvolalo protisúťažné účinky. Cieľom článku 102 ZFEÚ je totiž sankcionovať zneužitie dominantného postavenia na vnútornom trhu alebo na jeho podstatnej časti jedným alebo viacerými podnikmi bez ohľadu na to, či sa takéto zneužívanie ukázalo ako úspešné alebo nie (rozsudok z 12. mája 2022, Servizio Elettrico Nazionale a i., C-377/20, EU:C:2022:379, bod 53, ako aj citovaná judikatúra). Orgán hospodárskej súťaže preto môže konštatovať porušenie článku 102 ZFEÚ, keď preukáže, že počas obdobia, počas ktorého k predmetnému správaniu dochádzalo, bol toto správanie za okolností prejednávanej veci spôsobilé obmedziť hospodársku súťaž založenú na zásluhách napriek tomu, že toto správanie nemalo nijaký účinok.
- 42 Toto preukázanie sa však v zásade musí zakladať na hmatateľných dôkazoch, ktoré nad rámec jednoduchej hypotézy preukážu skutočnú spôsobilosť predmetnej praktiky vyvolať takéto účinky, pričom existencia pochybností v tejto súvislosti musí byť na prospech podniku, ktorý sa uchýlil k takýmto praktikám (pozri v tomto zmysle rozsudky zo 14. februára 1978, United Brands a United Brands Continentaal/Komisia, 27/76, EU:C:1978:22, bod 265, ako aj z 31. marca 1993, Ahlström Osakeyhtiö a i./Komisia, C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 a C-125/85 až C-129/85, EU:C:1993:120, bod 126).
- 43 V dôsledku toho nemožno považovať praktiku za zneužívajúcu, ak by existovala iba v štádiu plánu. Navyše sa orgán hospodárskej súťaže nemôže opierať o účinky, ktoré táto praktika mohla alebo by mohla vyvolať, ak by nastali určité osobitné okolnosti, ktoré v čase jej uplatnenia na trhu neprevládali a ktorých existencia sa teda v tom čase javila ako málo pravdepodobná.
- 44 Okrem toho, hoci na účely posúdenia spôsobilosti správania podniku obmedziť efektívnu hospodársku súťaž na trhu môže orgán hospodárskej súťaže vychádzať z ekonomických vedeckých záverov potvrdených empirickými štúdiami alebo štúdiami správania, zohľadnenie týchto záverov nemôže byť postačujúce. Ďalšie skutočnosti týkajúce sa okolností prejednávanej veci, ako sú rozsah uvedeného správania na trhu, kapacitné obmedzenia voči dodávateľom surovín alebo skutočnosť, že podnik s dominantným postavením je prinajmenšom v prípade časti dopytu nevyhnutným partnerom, treba zohľadniť pri určení, či vzhľadom na tieto závery treba predmetné správanie považovať za správanie, ktoré malo prinajmenšom počas časti obdobia, počas ktorého sa uskutočnilo, spôsobilosť vyvolať účinky vylúčenia konkurentov z dotknutého trhu.
- 45 Podobný prístup treba uplatniť aj v prípade dôkazu o protisúťažnom zámere podniku s dominantným postavením. Tento zámer totiž predstavuje nepriamy dôkaz o povahe a cieľoch, ktoré sleduje stratégia tohto podniku, a z tohto dôvodu ho možno zohľadniť. Existencia protisúťažného zámeru môže byť tiež relevantná na účely výpočtu výšky pokuty. Preukázanie existencie takéhoto zámeru sa však samo osebe nevyžaduje ani nepostačuje na preukázanie existencie zneužitia dominantného postavenia, keďže pojem „zneužitie“ v zmysle článku 102 ZFEÚ je založený na objektívnom posúdení predmetného správania (pozri v tomto zmysle rozsudky z 19. apríla 2012, Tomra Systems a i./Komisia, C-549/10 P, EU:C:2012:221, body 19 a 21, ako aj z 12. mája 2022, Servizio Elettrico Nazionale a i., C-377/20, EU:C:2022:379, body 61 a 62).
- 46 V tomto kontexte, pokiaľ ide konkrétnejšie o doložky o exkluzivite, Súdny dvor nepochybne rozhodol, že doložky, ktorými sa zmluvní partneri zaviazali zásobovať sa v celom rozsahu alebo v značnej časti svojich potrieb od podniku s dominantným postavením, hoci nesprevádzané

zľavami, predstavujú svojou povahou využitie dominantného postavenia a že to isté platí aj pre vernostné zľavy poskytnuté zo strany tohto podniku (rozsudok z 13. februára 1979, Hoffmann-La Roche/Komisia, 85/76, EU:C:1979:36, bod 89).

- 47 V rozsudku zo 6. septembra 2017, Intel/Komisia (C-413/14 P, EU:C:2017:632, bod 138), však Súdny dvor v prvom rade spresnil túto judikatúru pre prípad, keď podnik s dominantným postavením v priebehu správneho konania tvrdí a predkladá dôkazy na podporu svojich tvrdení, že jeho správanie nemalo spôsobilosť obmedziť hospodársku súťaž, a najmä vyvolať vytýkané účinky vylúčenia.
- 48 V tejto súvislosti Súdny dvor uviedol, že v takom prípade je orgán hospodárskej súťaže povinný nielen analyzovať jednak rozsah dominantného postavenia podniku na relevantnom trhu a jednak mieru pokrytia trhu spornou praktikou, ako aj podmienky a spôsoby poskytovania predmetných zliav, ich trvanie a ich výšku, ale je tiež povinný posúdiť prípadnú existenciu stratégie zameranej na vylúčenie z trhu konkurentov prinajmenšom rovnako efektívnych, ako je podnik s dominantným postavením (rozsudok zo 6. septembra 2017, Intel/Komisia, C-413/14 P, EU:C:2017:632, bod 139).
- 49 Súdny dvor v druhom rade dodal, že analýza spôsobilosti vylúčenia je relevantná aj pri posúdení otázky, či systém zliav, na ktorý sa v zásade vzťahuje zákaz podľa článku 102 ZFEÚ, môže byť objektívne odôvodnený. Okrem toho vylučujúci účinok, ktorý vyplýva zo systému zliav neprosievajúcich hospodárskej súťaži, možno vyvážiť alebo prekonať výhodami, čo sa týka efektívnosti, z ktorých má prospech aj spotrebiteľ. Takéto vyváženie priaznivých a nepriaznivých účinkov vytýkanej praktiky na hospodársku súťaž sa môže uskutočniť až po analýze spôsobilosti – súvisiacej s predmetnou praktikou – vylúčiť konkurentov, ktorí sú prinajmenšom rovnako efektívni ako podnik s dominantným postavením (rozsudok zo 6. septembra 2017, Intel/Komisia, C-413/14 P, EU:C:2017:632, bod 140).
- 50 Je pravda, že Súdny dvor pri poskytnutí tohto druhého spresnenia spomenul len systémy zliav. Keďže však tak praktiky zliav, ako aj doložky o exkluzivite, môžu byť objektívne odôvodnené, alebo nevýhody, ktoré vytvárajú, môžu byť vyvážené alebo dokonca prekonané výhodami z hľadiska efektívnosti, z ktorých má prospech aj spotrebiteľ, treba toto spresnenie chápať tak, že platí pre obidve praktiky.
- 51 Navyše okrem toho, že takýto výklad sa zdá byť v súlade s prvým spresnením, ktoré poskytol Súdny dvor v uvedenom rozsudku zo 6. septembra 2017, Intel/Komisia (C-413/14 P, EU:C:2017:632, bod 139), treba konštatovať, že hoci doložky o exkluzivite vzbudzujú z dôvodu svojej povahy oprávnené obavy v oblasti hospodárskej súťaže, ich spôsobilosť vylúčiť konkurentov nie je automatická, ako to ilustruje oznámenie Komisie nazvané „Usmernenie o prioritách Komisie v oblasti presadzovania práva pri uplatňovaní článku [102 ZFEÚ] na prípady zneužívania dominantného postavenia podnikov na vylúčenie konkurentov z trhu“ (Ú. v. ES C 45, 2009, s. 7, bod 36).
- 52 Z toho na jednej strane vyplýva, že ak orgán hospodárskej súťaže má podozrenie, že podnik porušil článok 102 ZFEÚ tým, že použil doložky o exkluzivite, a ak tento podnik v priebehu konania spochybňuje konkrétnu spôsobilosť uvedených doložiek vylúčiť z trhu rovnako efektívnych konkurentov, ktoré sú dôkazmi podporujúcimi túto skutočnosť, tento orgán sa musí v štádiu kvalifikovania porušenia uistiť, že tieto doložky mali za okolností prejednávanej veci aj skutočnú spôsobilosť vylúčiť z trhu rovnako efektívnych konkurentov, ako je tento podnik.

- 53 Na druhej strane orgán hospodárskej súťaže, ktorý začal toto konanie, je tiež povinný konkrétne posúdiť spôsobilosť týchto doložiek obmedziť hospodársku súťaž, ak počas správneho konania podozrivý podnik bez toho, aby formálne spochybnil, že jeho konanie bolo spôsobilé obmedziť hospodársku súťaž, tvrdí, že existuje odôvodnenie pre jeho správanie.
- 54 V každom prípade predloženie dôkazov v priebehu konania, ktoré môžu preukázať neexistenciu spôsobilosti vyvolať obmedzujúce účinky, vedie ku vzniku povinnosti uvedeného orgánu hospodárskej súťaže preskúmať ich. Rešpektovanie práva byť vypočutý, ktoré podľa ustálenej judikatúry predstavuje všeobecnú zásadu práva Únie, totiž vyžaduje od orgánov hospodárskej súťaže, aby vypočuli podnik s dominantným postavením, čo znamená, že musia venovať všetku potrebnú pozornosť pripomienkam, ktoré tento podnik predložil, a nestranne preskúmať všetky relevantné skutočnosti prejednávanej veci, a najmä dôkazy predložené uvedeným podnikom (pozri v tomto zmysle rozsudok z 12. mája 2022, Servizio Elettrico Nazionale a i., C-377/20, EU:C:2022:379, bod 52).
- 55 Z toho vyplýva, že keď podnik s dominantným postavením predložil ekonomickú štúdiu s cieľom preukázať, že praktika, ktorá sa mu vytýka, nemôže vylúčiť konkurentov, príslušný orgán hospodárskej súťaže nie je oprávnený ignorovať relevantnosť tejto štúdie bez toho, aby vysvetlil dôvody, pre ktoré sa domnieva, že táto štúdia neumožňuje prispieť k preukázaniu nespôsobilosti dotknutých praktík narušiť účinnú hospodársku súťaž na dotknutom trhu, a teda bez toho, aby uvedenému podniku umožnil určiť, aké dôkazy by ju mohli nahradiť.
- 56 Pokiaľ ide o analýzu rovnako efektívneho konkurenta, na ktorú vnútroštátny súd vo svojom návrhu výslovne odkázal, je potrebné pripomenúť, že tento pojem odkazuje na rozličné testy, ktoré majú spoločné to, že sa zameriavajú na posúdenie spôsobilosti praktiky vyvolať protisúťažné účinky vylúčenia tým, že sa odvolávajú na schopnosť hypotetického konkurenta podniku s dominantným postavením, rovnako efektívneho ako on sám z hľadiska štruktúry nákladov, ponúknuť zákazníkovi dostatočne výhodnú sadzbu na to, aby ich podnietili k zmene dodávateľa, a to napriek vzniknutým nevýhodám, bez toho, aby to viedlo ku stratám tohto konkurenta. Táto spôsobilosť je vo všeobecnosti určená vzhľadom na štruktúru nákladov samotného podniku s dominantným postavením.
- 57 Analýza takejto povahy však môže byť nevhodná najmä v prípade určitých necenových praktík, ako je odmietnutie dodania, alebo keď je predmetný trh chránený významnými bariérami. Navyše takáto analýza je len jednou z viacerých metód umožňujúcich posúdiť, či určitá praktika môže vyvolať účinky vylúčenia konkurentov z trhu, pričom táto metóda navyše zohľadňuje len cenovú konkurenciu. Najmä použitie iných zdrojov zo strany podniku s dominantným postavením než tých, ktoré sa uplatňujú v rámci necenovej konkurencie, môže za určitých okolností stačiť na preukázanie existencie takehoto zneužitia (pozri v tomto zmysle rozsudok z 12. mája 2022, Servizio Elettrico Nazionale a i., C-377/20, EU:C:2022:379, bod 78).
- 58 V dôsledku toho orgány hospodárskej súťaže nemôžu mať právnu povinnosť uplatniť analýzu rovnako efektívneho konkurenta na účely konštatovania zneužívajúcej povahy praktiky (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 6. októbra 2015, Post Danmark, C-23/14, EU:C:2015:651, bod 57).
- 59 Ani v prípade existencie necenových praktík však nemožno vylúčiť relevantnosť takejto analýzy. Analýza tohto typu sa totiž môže ukázať ako užitočná, keďže dôsledky predmetnej praktiky možno vyčíslieť. Najmä v prípade doložiek o exkluzivite môže takáto analýza teoreticky slúžiť na určenie toho, či by hypotetický konkurent, ktorý má nákladovú štruktúru podobnú štruktúre podniku s dominantným postavením, mohol ponúknuť svoje výrobky alebo svoje služby inak než so

stratou alebo s nedostatočnou maržou, ak by musel znášať náklady, ktoré by distribútori museli zaplatiť s cieľom zmeny dodávateľa, alebo znášať straty, ktoré by mu nutne vznikli po takejto zmene v dôsledku odvolania skôr dohodnutých zliav (pozri analogicky rozsudok z 25. marca 2021, Slovak Telekom/Komisia, C-165/19 P, EU:C:2021:239, bod 110).

- 60 V dôsledku toho, ak podnik s dominantným postavením, ktorý je podozrivý z praktiky zneužívania, predloží orgánu hospodárskej súťaže analýzu rovnako efektívneho konkurenta, uvedený orgán nemôže vylúčiť tento dôkaz bez toho, aby aspoň preskúmal jeho dôkaznú hodnotu.
- 61 Táto okolnosť nie je spochybnená existenciou viacerých sporných praktík. Aj za predpokladu, že kumulované účinky týchto praktík nemožno hodnotiť takouto analýzou, nič to nemení na skutočnosti, že výsledok analýzy takejto povahy môže napriek tomu predstavovať nepriamy dôkaz účinkov niektorých z uvedených praktík, a teda byť relevantný na účely určenia, či určité kvalifikácie možno použiť vo vzťahu k predmetným praktikám.
- 62 Vzhľadom na už vyššie uvedené úvahy je potrebné na druhú otázku odpovedať tak, že článok 102 ZFEÚ sa má vykladať v tom zmysle, že v prípade existencie doložiek o exkluzivite uvedených v zmluvách o distribúcii je orgán hospodárskej súťaže povinný na účely konštatovania zneužitia dominantného postavenia preukázať, a to s ohľadom na všetky relevantné okolnosti, a najmä s ohľadom na ekonomické analýzy, ktoré prípadne predložil podnik s dominantným postavením v súvislosti s neexistenciou spôsobilosti predmetného správania vylúčiť z trhu konkurentov, ktorí sú rovnako efektívni ako on sám, že tieto doložky sú spôsobilé obmedziť hospodársku súťaž. Použitie analýzy rovnako efektívneho konkurenta má fakultatívny charakter. Ak však dotknutý podnik predloží výsledky takejto analýzy počas správneho konania, orgán hospodárskej súťaže je povinný preskúmať ich dôkaznú hodnotu.

O trovách

- 63 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdny dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (piata komora) rozhodol takto:

- Článok 102 ZFEÚ sa má vykladať v tom zmysle, že správanie distribútorov, ktorí sú súčasťou distribučnej siete výrobkov alebo služieb výrobcu s dominantným postavením na trhu, možno pripísať tomuto výrobcovi, ak sa preukáže, že toto správanie si uvedení distribútori nezvolili nezávisle, ale že je súčasťou politiky, o ktorej jednostranne rozhodol tento výrobca a ktoré sa uskutočňuje prostredníctvom uvedených distribútorov.**
- Článok 102 ZFEÚ sa má vykladať v tom zmysle, že v prípade existencie doložiek o exkluzivite uvedených v zmluvách o distribúcii je orgán hospodárskej súťaže povinný na účely konštatovania zneužitia dominantného postavenia preukázať, a to s ohľadom na všetky relevantné okolnosti, a najmä s ohľadom na ekonomické analýzy, ktoré prípadne predložil podnikom s dominantným postavením v súvislosti s neexistenciou spôsobilosti predmetného správania vylúčiť z trhu konkurentov, ktorí sú rovnako efektívni ako on sám, že tieto doložky sú spôsobilé obmedziť hospodársku súťaž. Použitie tzv. analýzy**

rovnako efektívneho konkurenta má fakultatívny charakter. Ak však dotknutý podnik predloží výsledky takejto analýzy počas správneho konania, orgán hospodárskej súťaže je povinný preskúmať ich dôkaznú hodnotu.

Podpisy